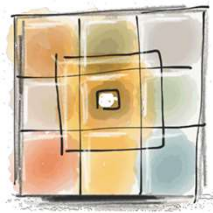

Greenpeace vs. Staat der Nederlanden

Hoofdpijnen van de uitspraak van 22 januari 2025

Vereniging voor Milieurecht 29 januari 2025
Annelies Freriks

ELEMENT.
A D V O C A T E N

Ruimte . Natuur . Water . Milieu . Veiligheid . Stoffen

1

Inhoud

- Context van de procedure
- Vorderingen Greenpeace en verweer van de Staat
- Oordeel van de rechtbank
 - ✓ Toegewezen vorderingen en relevante overwegingen
 - ✓ Overige vorderingen
- Tot slot

ELEMENT.

2

1

Context

3

Context

- Overbelasting van voor stikstof gevoelige natuur in vrijwel alle Natura 2000-gebieden
- Behalen van instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden staat onder (zware) druk door overbelasting met stikstof en er treedt verslechtering op
- Art. 6 lid 1 en 2 hrl verplichten de lidstaten om - respectievelijk - instandhoudingsmaatregelen te treffen met het oog op behalen van de doelen, en maatregelen te nemen ter voorkoming van verslechtering
- Deze verplichtingen zijn uitgewerkt in art. 2.18 Ow en art. 3.56, 3.57 en 3.59 Bkl

ELEMENT.

4

2

Context

- Art. 2.15a Ow bevat omgevingswaarden voor het terugbrengen van stikstofdepositie
- Het percentage van het areaal van de voor stikstof gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden onder de KDW bedraagt:
 - ✓ in 2025: ten minste 40%
 - ✓ in 2030: ten minste 50%
 - ✓ in 2035: ten minste 74%
- Deze omgevingswaarden zijn resultaatsverplichtingen

ELEMENT.

5

6

3

Kern van de vorderingen verklaring voor recht

Urgente gebieden

Onrechtmatig handelen van de Staat jegens Greenpeace door in strijd met art. 6 lid 1 en 2 hrl

- verslechtering en het buiten bereik raken van een gunstige staat van instandhouding van de habitattypen en leefgebieden niet tijdig te stoppen (2025 en 2030)
- na te laten prioriteit te geven aan habitats en leefgebieden van soorten waar die daling van stikstofdepositie ecologisch gezien het meest urgent is
- niet uiterlijk in 2025 areaal Urgente Lijst (rood) onder de KDW te brengen
- niet uiterlijk in 2030 areaal Urgente Lijst (oranje) onder de KDW te brengen

ELEMENT.

7

Kern van de vorderingen verklaring voor recht

Algemeen

Onrechtmatig handelen van de Staat jegens Greenpeace door in strijd met art. 6 lid 1 en 2 hrl

- het wettelijke stikstofdoel voor 2025 (40% onder de KDW) niet met zekerheid te halen
- het stikstofdoel voor 2030 van 74% (uit het advies van de Commissie Remkes en zoals overgenomen in het Coalitieakkoord (2021)) van het stikstofgevoelige areaal van habitattypen en leefgebieden onder de toepasselijke KDW, althans het wettelijke stikstofdoel van 50%, niet met zekerheid te halen

ELEMENT.

8

Kern van de vorderingen bevelsvorderingen

De Staat te bevelen om:

- het areaal van de Urgente Lijst (rood) in 2025 onder de KDW brengen, althans minimaal 75% van dat areaal
- het areaal van de Urgente Lijst (oranje) in 2030 onder de KDW brengen, althans minimaal 90% van dat areaal
- het nog niet gerealiseerde deel van het stikstofdoel van 74% (Commissie Remkes en overgenomen in het Coalitieakkoord uit 2021) onder de KDW te brengen in 2030, althans het wettelijke stikstofdoel van 50% in 2030 te realiseren (met voorrang voor urgente gebieden) -> meer/meest subsidair
- het wettelijke stikstofdoel van 40% in 2025 te realiseren (met voorrang voor urgente gebieden) -> meer/meest subsidair

ELEMENT.

9

Verweer van de Staat

- Geen rechtstreeks beroep mogelijk op richtlijnverplichtingen
- Grootste deel van stikstofdeken dateert al uit periode voor referentiedata EU-richtlijnen
- Verslechteringsverbod ziet niet op die stikstofuitstoot
- Richtlijnen bevatten geen termijn voor realiseren instandhoudingsdoelen en kennen geen prioritering
- KDW geen absolute grenswaarden, maar indicatoren
- Geen onrechtmatigheid vanwege niet halen wettelijke doelen: onvoorziene tegenvallers (aanscherping KDW-en in 2023, onderuitgaan PAS in 2019)
- Praktisch onmogelijk om aan bevelsvordering met betrekking tot 2025 te voldoen (zowel wat betreft wettelijk als bovenwettelijk percentage)

ELEMENT.

10

5

11

Toegewezen vorderingen

- Verklaring voor recht -> Staat handelt onrechtmatig door:
 - ✓ de verslechtering van de habitattypen en leefgebieden op de Urgente Lijst niet tijdig te stoppen;
 - ✓ het wettelijke stikstofdoel voor 2025 niet te halen en door, met de huidige ontoereikende maatregelen, het wettelijke stikstofdoel voor 2030 zeer waarschijnlijk niet te halen, en
 - ✓ na te laten prioriteit te geven aan de daling van de stikstofdepositie op de habitats en leefgebieden waar die daling van stikstofdepositie ecologisch gezien het meest urgent is.

- Bevel: om het nog niet gerealiseerde deel van het wettelijke stikstofdoel 2030 te realiseren, op zodanige wijze dat daarbij steeds prioriteit wordt gegeven aan de aanpak van de stikstofdepositie op de habitats en leefgebieden vermeld op de Urgente Lijst.

ELEMENT.

12

Belangrijke overwegingen

Rechtstreeks beroep art. 6 lid 1 en 2 hrl?

- Alleen als implementatie tekort schiet
- Greenpeace stelt dat dat het geval is omdat in het wettelijk systeem (met name art. 2.15a Ow) verslechtering in de meest kwetsbare gebieden als laatste ongedaan wordt gemaakt
- Rechtbank: verplichtingen opgenomen in Ow en uitvoeringsregelgeving
- Echter: uitleg wetgeving in licht van doel en bewoordingen richtlijn, om het door richtlijn beoogde resultaat te bereiken
- Komt terug in uitleg wettelijk stikstofdoel voor 2030 uit art. 2.15a Ow

ELEMENT.

13

Belangrijke overwegingen

Is er verslechtering en is deze verwijtbaar aan de Staat?

- Is er verslechtering sinds de referentiedata?
- Ja, voldoende wetenschappelijk bewijs dat verslechtering mede te wijten is aan stikstofneerslag van na de referentiedata
- Getroffen maatregelen onvoldoende
- Verwijtbaar handelen:
 - ✓ Staat verantwoordelijk voor vroegtijdig einde PAS
 - ✓ geen onvoorzienbaarheid. Bijstelling KDW-en voorzienbaar. Marge inbouwen voor eventuele tegenvallers
 - ✓ geen afwenteling verantwoordelijkheid op de provincies
 - ✓ ook gevolgen buitenlandse deposities toe te rekenen aan de Staat

ELEMENT.

14

Belangrijke overwegingen

Staat moet zich houden aan wettelijk stikstofdoel voor 2030

“5.49 ‘De rechtbank is met Greenpeace van oordeel dat de Staat aan zijn eigen wetgeving kan worden gehouden en dat de wettelijke stikstofdoelen te beschouwen zijn als, in de woorden van de minister voor Natuur en Stikstof, een “minimumverplichting” en dus als een absolute ondergrens ter voldoening aan het in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerde artikel 6 van de Habitatrichtlijn, waar niet zonder dwingende reden van afgeweken kan worden. De betreffende percentages en jaartallen zijn percentages en jaartallen die de wetgever zelf heeft vastgesteld en haalbaar achtte. Ten aanzien van het wettelijk stikstofdoel (zonder prioritering) voor 2030 heeft de Staat niet bepleit dat dit niet (langer) haalbaar is.”

ELEMENT.

15

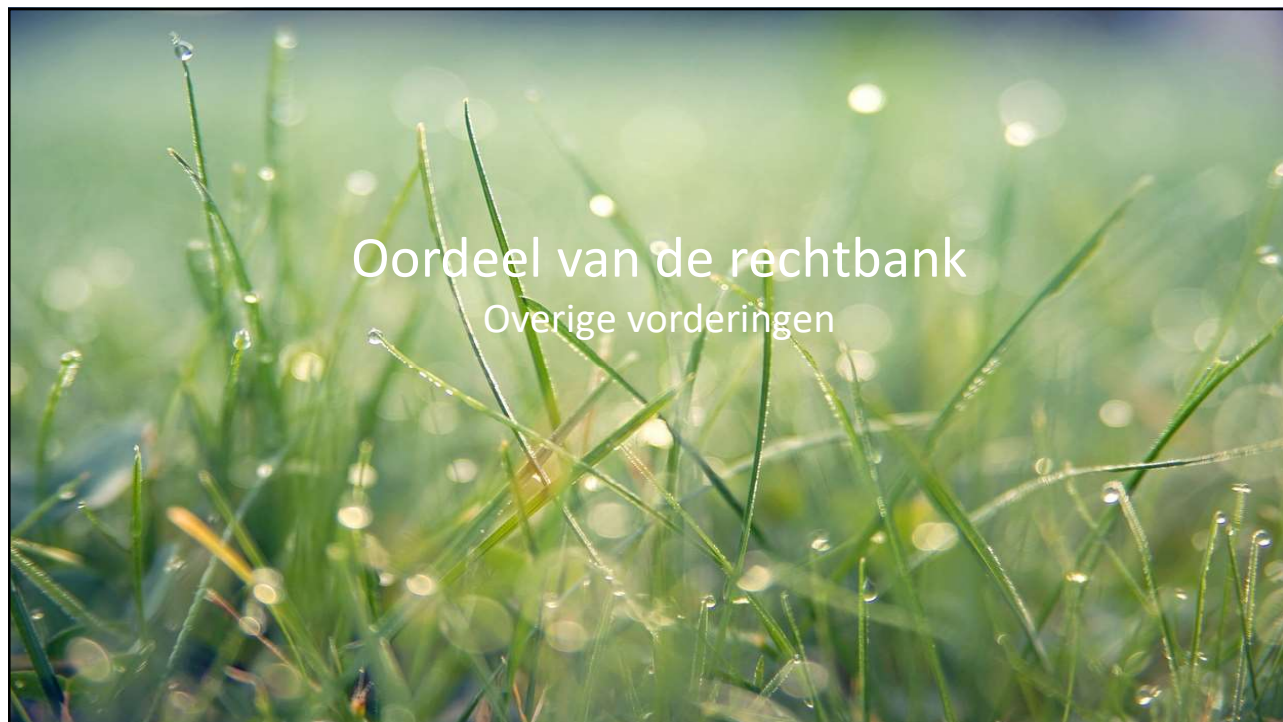
Belangrijke overwegingen

Prioriteren Urgente Gebieden

- Greenpeace: Invulling wettelijke stikstofdoelen leidt niet of onvoldoende tot gebiedsgebonden depositiereductie, daardoor meest belaste gebieden als laatste onder KDW
- Rechtbank:
 - ✓ dit effect is niet in lijn met de richtlijnen
 - ✓ Ow sluit prioritering niet uit
 - ✓ verwijzing MvT Wet stikstofreductie en natuurverbetering
 - ✓ art. 2:15a lid 1 Ow moet aldus worden uitgelegd dat bij het nastreven van de daarin opgenomen stikstofdoelen de meest met stikstof belaste habitats en leefgebieden niet als laatste onder de KDW gebracht kunnen worden, maar prioriteit dienen te krijgen.
 - ✓ gebiedsgerichte invulling zat in aanpak Programma SN, NPLG en provinciale uitvoering, maar dit wordt niet voortgezet

ELEMENT.

16

17

Overige vorderingen

- Afgewezen vorderingen;
 - ✓ verklaring voor recht en bevelsvorderingen buitenwettelijke reductiepercentages
 - ✓ bevelsvordering behalen wettelijk doel 40% onder KDW in 2025
 - ✓ vaststelling plan/programmahoudt verband met relatie rechter-wetgever en de uitvoerbaarheid
- Uitvoerbaarheid bij voorraad
- Dwangsom

ELEMENT.

18

Tot slot

Nederlandse regering probeerde stikstofprobleem in ijskast te stoppen, maar dat dreigt nu hele economie lam te leggen

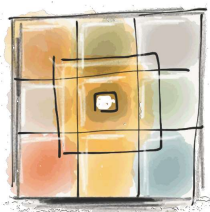
Twee rechterlijke uitspraken over stikstof in twee maanden: provincies gaan 'op slot', toch krijgen bestuurders hoop

ELEMENT.

19

Dank voor uw aandacht.

afreiks@element-advocaten.nl

ELEMENT.
A D V O C A T E N

20

10